

## ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

Трохимець О.І.

Класичний приватний університет

Проаналізовано підходи до визначення соціально-орієнтованих товарів та послуг. Встановлено, що загального та комплексного визначення цього терміну не наведено. Наведено перелік соціально-значущих товарів та послуг. Обґрунтовано трактування соціально-значущих товарів та послуг як «соціально-орієнтовані товари та послуги». Сформульовано загальне визначення соціально-орієнтованих товарів та послуг. Їх пропонується розглядати як сукупність елементів товарів та послуг, що відповідають потребам першої необхідності широких верств населення, а саме продукти харчування, окремі види продуктів перероблення нафти, товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами, та соціально-орієнтовані лікарські засоби. Відповідно до таких товарів та послуг застосовується державне регулювання цін, зокрема: уряд має право встановлювати максимальний рівень торговельної надбавки, нормативи рентабельності, вимагати декларування зміни ціни та здійснювати моніторинг цін і тарифів. Соціально-орієнтовані товари та послуги повинні бути доступними для населення.

**Ключові слова:** соціально-орієнтовані товари та послуги, споживачі, регулювання цін, моніторинг цін, продукти харчування.

**Постановка проблеми.** Питання доступності до продовольчих товарів, житлово-комунальних послуг, послуг транспорту і зв'язку, недопущення необ'єктивного зростання цін і тарифів на соціально значущі товари і послуги, посилення захисту купівельної спроможності громадян, дотримання законодавства з питань захисту прав споживачів та його вдосконалення займають важливе місце в розгляді питання щодо забезпечення населення соціально-значущими товарами та послугами. Значної актуальності це питання набуло в умовах сьогодення, враховуючи постійне підвищення цін на продукцію та послуги соціального значення, що в сучасних умовах унеможлиблює пов'язати та співвіднести ціни, прожитковий мінімум та зміст споживчого кошику. Крім того, це проти лежить завданням соціально-орієнтованої економіки.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку» [3] визначено перелік соціально-значущих товарів та послуг. Цей перелік виділяє основні групи, а саме продовольчі товари, окремі види продуктів перероблення нафти, товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами. Значне підвищення цін на ці товари та послуги приведе до зниження життєвого рівня населення та ускладнення закуповувати їх у необхідній кількості особливо чутливим та малозабезпеченим верствам населення.

Саме соціально-значущі товари та послуги займають ключове місце в системі економічної безпеки національної економіки, а можливість їх доступності визначає стан економіки в цілому. Тому, особливої наукової актуальності набувають питання комплексного розгляду соціально-значущих товарів та послуг.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** В комплексі це питання не розглянуто. Детально розглянуто та досліджено лише окремі складові регулювання соціально-значущих товарів. А саме, І. Посохов у своїх працях досліджував державне регулювання цін на продукцію соціального значення.

Питання функціонування споживчого ринку в сучасних умовах досліджено у роботах І. Сухаревської, розвиток споживчого ринку в трансформаційних умовах висвітлено у дослідженнях О. Шевчук. Загальні питання функціонування споживчого ринку та державного регулювання споживчого ринку висвітлено у роботах Ф. Котлера, А. Кредісова, К. Маркса, В. Марціна, Р. Мудрака, С. Муромцева, С. Носової, Г. Павлова, Б. Пасхавера, В. Плишевського, Д. Рикардо, А. Сміта, Г. Тарасенко, С. Тютюнникової та ін. Регулювання споживчого ринку займаються А. Афонін, Б. Буркинський, А. Войчак, В. Гесць, В. Голіков, Є. Голубков, Ф. Євдокимов, О. Покатаєва.

Основні положення теорій державного регулювання аграрного ринку викладені в працях вітчизняних та закордонних вчених, таких як Р. Абдуллаєв, В. Галушко, Б. Данилишин, М. Дем'яненко, М. Малік, О. Могильний, Л. Молдаван, П. Саблук.

**Проблеми, що не були вирішені раніше.** Попри значні здобутки українських та закордонних вчених та аналізу складових ринку соціально-значущих товарів та послуг, проблема комплексного дослідження розвитку та регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг вирішена ще не повністю. Також, варто зазначити що в дослідженнях представлено перелік товарів та послуг соціального значення. Загальноприйнятого визначення в роботах не наведено.

**Мета статті** – проаналізувати підходи до визначення категорії соціально-орієнтованих товарів та послуг та запропонувати трактування соціально-орієнтованих товарів та послуг в контексті сучасних економічних відносин та виділити їх значення для національної економіки.

**Основний матеріал.** Трансформація економічних процесів в економіці України призвела до змін не тільки розподіл суспільних благ, а й до змісту базових економічних категорій. Тому, розглядаючи питання соціально орієнтованих товарів та послуг варто дослідити і визначити теоретичні основи поняття «соціально-значущий ринок». В сучасній економіці соціально-орієнтовані товари та послуги пов'язані з соціально-

значущим ринком. Тому, функціонування таких ринків впливає на розвиток всього суспільства (оскільки суспільство є потенційним споживачем соціально-орієнтованих товарів та послуг) та покращення рівня його життя. Стан соціально-значущих ринків, а в нашому дослідженні, ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг, є індикатором, що дозволяє визначити національний добробут, та стабільність і ефективність економічних процесів у країні.

В сучасних умовах економіці необхідно переорієнтуватися на виконання соціальних функцій, на задоволення різних потреб споживачів. Одна з таких потреб є потреба у доступності соціально-орієнтованих товарів послуг.

Як зазначає О. Пескова у своїх дослідженнях соціально-значущі ринки у своєму розвитку взаємозалежні та взаємодіють, адаптуючись на «парні» ринки, які взаємно доповнюють один одного. Вважаємо, що ці ринки взаємодіють зі всіма видами ринків. О. Пескова визначає соціально-значущий ринок як відкрити, складно структуровану та іманентно інституціоналізовану систему, що забезпечує соціально-справедливий розвиток суспільства за рахунок виробництва та реалізації якісних товарів та послуг соціального значення, до суб'єктів якого разом з державою, необхідно відносити підприємницькі та некомерційні організації, що виробляють соціально-орієнтовані товари та послуги.

У нашому дослідженні ринок соціально-орієнтованих товарів та послуг тісно взаємодіє з ринком сільськогосподарської продукції, з ринком продуктів харчування, з ринком послуг ЖКГ.

Тому, для повного розуміння соціально-орієнтованих товарів вкрай важливим є виокремлення та розгляд соціально-значущих ринків.

Функціонування ринку соціально-значущих товарів та послуг впливає на розвиток суспільства та якість життя населення. Соціально-значущий ринок може виступати показником національного добробуту та соціально-економічних процесів, які тривають у країні. Соціально-значущі ринки відображають рівень соціальної стабільності економіки, тому в сучасних умовах економіка повинна виконувати соціальні функції по задоволенню суспільно-важливих потреб. А без залучення інституцій громадянського суспільства цю функцію буде вкрай складно виконати. Споживача безпосередньо задіяно до процесу виявлення потреб. В сучасному суспільстві споживачі звертають увагу на якість продуктів харчування, якість надання населенню послуг житлово-комунального господарства, співвідношення ціна-якість.

Так, регулювання розвитку АПК розглянуто у працях П. Саблука, О. Чубукової; економічний потенціал АПК базується на роботах Л. Мармуль, С. Шкарлета, О. Шпичака, Н. Скопенка. Особливостям оподаткування аграрної сфери, розвитку і підвищенню економіки аграрного сектору на основі податкового регулювання присвячені праці Кравчук Л.С. Систему механізмів державної підтримки аграрного сектора висвітлено в наукових працях В. Гейця, С. Киризиюка, І. Кириленка, С. Кваші. Основні положення теорій державного регулювання та необхідності їх здійснення в аграрній сфері викладені в працях відомих вітчизняних та закордонних вчених, таких як О. Варченко,

М. Дем'яненко, І. Лукинов, Ю. Лупенко, А. Макаренко, М. Малік, Л. Мармуль, Л. Молдаван, В. Топіха, О. Шпичак, О. Файчук, М. Янків.

Значний внесок у формування і функціонування ринку продовольства зробили В. Андрійчук, П. Березівський, В. Бойко, М. Ільчук, О. Крисальний, Т. Мостенська, П. Саблук, О. Шпичак, В. Юрчишин. Вчені С. Васильчак, Х. Пастернак, І. Галак присвятили свої дослідження вивченню особливостей формування, розвитку та підвищенню конкурентоспроможності ринку молока і молочної продукції.

Проблеми формування та ефективності функціонування ринку цукру присвячена дисертаційна робота С. Соколюка, а цукробурякової галузі – О. Рибаченко. Розвиток ринку цукру та функціонування цукробурякової підгалузі, її економічна ефективність є предметом дослідження багатьох науковців: П. Саблука, О. Шпичака, О. Зайця, Ю. Коваленка, В. Власова, С. Стасіневича, А. Фурси, В. Слюсара. Їх праці висвітлюють основні положення функціонування ринку цукру та шляхи покращення функціонування цукробурякової галузі.

Важливе місце у переліку соціально-значущих товарів та послуг займає електрична енергія. Теоретичні і прикладні питання її ефективного функціонування розглядалися у працях таких вчених як П. Бачієва, Г. Вороновського, М. Гулієва, М. Данилюка, Н. Кожевнікова, О. Кузьміна, В. Лапідкого, О. Лапко, І. Недіна, Б. Папкова, М. Римара, В. Точиліна, С. Хлобистова, Н. Чухрай, О. Шишова.

Система управління якістю товарів та послуг, їх конкурентоспроможність досліджено в роботах О. Мишко, Т. Сокольської, Р. Фатхутдінова, В. Андрійчука, Т. Дудара, М. Ільчука, О. Козак, Д. Крисанова.

Державне регулювання житлово-комунального господарства та надання послуг ЖКГ розглянуто у працях Б. Беззубко, А. Григоровича, В. Полуянова. Теоретичні і прикладні нароби представлені у роботах Т. Забаштанської, В. Дорофійко та інших.

Державне регулювання роботи суб'єктів фармацевтичного ринку, механізм державного регулювання ціноутворення на фармацевтичному ринку присвячені праці І. Дутчак. Зокрема, І. Дутчак зазначає, що вагомий внесок у розроблення питань стосовно організації та економіки фармації зробили такі вчені: І. Губський, А. Краснокутський, В. Криков, А. Лагунова, М. Литвиненко, В. Прокопишин [4, с. 3].

Велика кількість досліджень, публікацій стосовно розвитку та функціонування ринку АПК, зерна, фармацевтичного ринку, ринку молока і молочних продуктів, ринку послуг ЖКГ та їх вплив на стан та розвиток національної економіки доводить, що наявність відповідних товарів та послуг на цих ринках має велике соціальне значення для населення країни та свідчить про соціальну значущість та соціальну орієнтацію товарів, послуг та лікарських засобів. Втім, огляд публікацій щодо товарів та послуг соціального значення дозволяє зауважити, що наукові нароби щодо чіткого визначення соціально-значущих товарів та послуг відсутні. Це питання потребує поглибленого дослідження, адже ринок соціаль-

но-значущих товарів та послуг в комплексі не розглянуто. В основному, досліджено окремі ринки соціально-значущих товарів та послуг. Тому більш детально комплексне дослідження сутності поняття соціально-значущих товарів та послуг обумовлює подальший розгляд цього питання.

Дослідження продукції соціального значення висвітлено у роботах І. Посохова. Основні наукові питання, що розглядалися, стосувались державного регулювання цін на продукцію соціального значення. На нашу думку, саме дослідження І. Посохова найбільш повно та комплексно висвітлюють питання соціально значущих товарів в контексті державного регулювання цін. Втім, загального визначення терміну «соціально-значущі товари та послуги» також не сформовано [6].

Особливої уваги заслуговують дослідження Л. Страшинської [7] щодо розвитку ринку харчових продуктів в Україні. В роботах розкриті наукові питання щодо сучасного стану, розвитку ринку та виявленню основних проблем функціонування в умовах глобалізації ринків харчових продуктів, а саме олії, цукру, молока і молочних продуктів; щодо державного регулювання та ринкової саморегуляції ринку харчових продуктів, також розглянуто роль ринку харчової продукції для населення.

Перелік соціально-значущих товарів та послуг визначено Постановою КМУ Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку (Порядок, п. 2) [3].

До переліку входять:

– *продукти харчування*: борошно пшеничне вищого сорту, хліб з борошна пшеничного вищого сорту, хліб з борошна пшеничного I сорту, хліб житньо-пшеничний, макаронні вироби (вермішель з борошна пшеничного вищого сорту), крупи гречані, рис, яловичина I категорії, свинина, сало, птиця, ковбаса варена I сорту, молоко жирністю 2,5 відсотка, сметана жирністю 20 відсотків, сир м'який, масло, яйця курячі, цукор-пісок, олія соняшникова, картопля, сіль;

– *окремі види продуктів перероблення нафти*: дизельне паливо, бензин марки А-95, газ скраплений (пропан-бутан), що реалізується через мережу автозаправних станцій;

– *товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами*: електрична енергія, газ скраплений, що відпускається населенню для побутових потреб, тверде паливо, що відпускається населенню для побутових потреб, послуги міського пасажирського транспорту, житлово-комунальні послуги з тепло-, водопостачання, водовідведення, користування житлом (квартирна плата) та утримання житла.

У ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [1] житлово-комунальні послуги визначено як результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Для формулювання загального визначення соціально-значущих товарів та послуг до їх переліку слід додати соціально-орієнтовані лікарські засоби – обов'язковий мінімальний асортимент (соціально орієнтованих) лікарських засобів і ви-

робів медичного призначення для аптечних закладів. Перелік обов'язкового асортименту було затверджено Наказом МОЗ України 29.12.2011 № 1000 Про затвердження обов'язкового мінімального асортименту (соціально орієнтованих) лікарських засобів і виробів медичного призначення для аптечних закладів [2]. Втім 20.11.2015 цей наказ втратив чинність.

Втім, в цій постанові не надано пояснення або визначення чому саме ці товари віднесено до соціально-значущих. Крізь нормативно-правові акти, які регулюють або зазначають перелік цих товарів та послуг, вказано «соціально значущі товари і послуги, за якими проводитиметься постійний моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів».

Згідно моніторингу споживчих цін, які здійснюють Департаменти економічного розвитку і торгівлі обласних державних адміністрацій, перелік продуктів харчування соціально значущого характеру наступний (табл. 1).

І. Посохов рекомендує доповнити перелік соціально значущих товарів та послуг наступними групами товарів «Сир м'який», «Риба свіжозаморожена», «Овочі свіжі», «Фрукти, плоди, ягоди, сухофрукти», «Консерви м'ясні, рибні, овочеві, плодово-ягідні, фруктово-ягідні» [6, с. 3].

Статус соціальних товарів означає, що уряд має право обмежувати на них націнку, встановлювати нормативи рентабельності і вимагати декларування зміни ціни.

Як зазначено у Методичних рекомендаціях з проведення моніторингу

цін на споживчому ринку району (міста), при виборі конкретних видів товарів для включення до моніторингу цін керуватися принципом – задоволення потреб першої необхідності широких верств населення

З аналізу основних складових, які входять до соціально-значущих товарів та послуг, можна зробити висновок, що вони є орієнтованими на потреби споживача. Тому, пропонуємо розглядати соціально-значущі товари та послуги як соціально-орієнтовані товари та послуги, які виробляються та реалізуються в інтересах суспільства – споживачів та для задоволення потреб першої необхідності широких верств населення.

Отже, **соціально-орієнтовані товари та послуги** – це сукупність елементів товарів та послуг, що відповідають потребам першої необхідності широких верств населення, а саме продукти харчування, окремі види продуктів перероблення нафти, товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами, та соціально-орієнтовані лікарські засоби, відповідно до яких застосовується державне регулювання цін, зокрема: уряд має право встановлювати максимальний рівень торговельної надбавки, нормативи рентабельності, вимагати декларування зміни ціни та здійснювати моніторинг цін і тарифів, товари та послуги повинні бути доступними для населення, оскільки коливання цін на них значно впливає та відображає рівень життя населення, а їх наявність забезпечує національну безпеку країни.

О. Пескова визначає соціально-значущий ринок як відкриту, складно структуровану та іманентно інституціоналізовану систему, що забезпечує соціально-справедливий розвиток сус-



Таблиця 1

## Перелік продуктів харчування за яким проводитиметься моніторинг цін

Продукти харчування згідно постанови КМУ № 803	Конкретні види товарів рекомендовані для проведення моніторингу цін
Борошно пшеничне вищого сорту	Борошно пшеничне вищого сорту вагове та фасоване (промисловим способом) масою нетто 1-2 кг, в перерахунку на 1 кг
Хліб з борошна пшеничного вищого сорту*	Хліб з переважною часткою вмісту борошна вищого сорту (50% і більше) в перерахунку на 1 кг
Хліб з борошна пшеничного першого сорту*	Хліб з переважною часткою вмісту борошна першого сорту (50% і більше) в перерахунку на 1 кг
Хліб житньо-пшеничний*	Хліб з суміші борошна пшеничного та житнього, в перерахунку на 1 кг
Макаронні вироби (вермішель з борошна пшеничного вищого сорту)	Макаронні вироби з борошна вищого сорту вітчизняного виробництва (вермішель, ріжки, равлики, перо, тощо), вагові та фасовані масою нетто 1 кг (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 кг, в перерахунку на 1 кг)
Крупи гречані	Крупа гречана, ядриця (жарена), вагова та фасована масою нетто 1 кг (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 кг, в перерахунку на 1 кг)
	<b>Крупа манна</b> – крупа манна, вагова та фасована масою нетто 1 кг (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 кг, в перерахунку на 1 кг)
Рис	Рис шліфований, круглий та довогзернистий, ваговий та фасований масою нетто 1 кг (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 кг, в перерахунку на 1 кг)
Яловичина 1 категорії	Яловичина I категорії та I сорту (відруби: лопаточна частина без кістки, тазобедрена частина, грудина. Ціни фіксуються по кожному з трьох зазначених відрубів окремо, ціна реалізації м'яса яловичини розраховуються як середньоарифметична цих цін на підприємствах торгівлі та на продовольчих ринках.
Свинина	<i>На підприємствах торгівлі:</i> свинина (без кістки) відруби: лопаточна частина, грудина; окорок. <i>На продовольчих ринках:</i> свинина (з кісткою) відруби: лопаточна частина, ребро; окорок. Ціни фіксуються по кожному з трьох зазначених відрубів окремо, ціна реалізації м'яса свинини розраховуються як середньоарифметична цих цін.
Сало **	Сало товщиною в межах 4-6 см
Птиця	Птиця (кури) – тушки курей I категорії (патрані)
Ковбаса варена 1 сорту	Ковбаси варені 1 сорту («Молочна», «Дитяча», «Докторська», «Любительська», «Вершкова», тощо)
Молоко жирністю 2,5 відсотка	<i>На підприємствах торгівлі:</i> молоко пастеризоване жирністю 2,5% (в разі відсутності – 2,6%) в поліетиленових пакетах, масою нетто 1 л (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 л, в перерахунку на 1 л). <i>На продовольчих ринках:</i> молоко розливне домашнє, що реалізується сільгоспвиробниками або фермерськими господарствами
Сметана жирністю 20 відсотків	<i>На підприємствах торгівлі:</i> сметана жирністю 20% (в разі відсутності – 21%), вагова та фасована промисловим способом в поліетиленові пакети в перерахунку на 1 кг. <i>На продовольчих ринках:</i> сметана розливна домашня, що реалізується сільгоспвиробниками або фермерськими господарствами
Масло	Масло вершкове з масовою часткою жиру 72,5% (в разі відсутності – 73,0%), вагове та фасоване промисловим способом, в перерахунку на 1 кг
Сир м'який	<i>На підприємствах торгівлі:</i> сир кисломолочний з масовою часткою жиру 9%, (в разі відсутності – 10,0%) ваговий та фасований промисловим способом, в перерахунку на 1 кг. <i>На продовольчих ринках:</i> сир кисломолочний ваговий, що реалізується сільгоспвиробниками або фермерськими господарствами
Яйця курячі	Яйці курячі С1 та С2 без упаковки (в разі відсутності – упаковані у картонні чи пластикові контейнери)
Цукор-пісок	Цукор білий, кристалічний (ДСТУ 4623:2006) ваговий та фасований (промисловим способом) масою нетто 1 кг (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 кг, в перерахунку на 1 кг)
Олія соняшникова	Олія соняшникова рафінована марки П фасована (промисловим способом) у пляшки з полімерних матеріалів місткістю 1 л (в разі відсутності – максимально наближеної до 1 л), в перерахунку на 1л
Картопля	Картопля
	Капуста білокачанна
	Морква
	Буряк
	Цибуля ріпчаста
	Яблука
Сіль	Сіль (нейодована) фасована промисловим способом, масою нетто 1-1,5 кг, в перерахунку на 1 кг

Джерело: [3]

пільства за рахунок виробництва та реалізації якісних товарів та послуг соціального значення, до суб'єктів якого разом з державою, необхідно відносити підприємницькі та некомерційні організації, що виробляють соціально-орієнтовані товари та послуги [5, с. 4].

Тому, на нашу думку ринок соціально-орієнтованих товарів та послуг – це перманентно діюча система елементів, що забезпечує виробництво та реалізацію соціально-орієнтованих товарів та послуг.

**Висновки та пропозиції.** Проведений аналіз на основі узагальнення досліджень щодо елементів соціально-значущих товарів та послуг дозво-

лив обґрунтувати їх визначення, як «соціально-орієнтовані товари та послуги». Доведено, що в дослідженнях як вітчизняних так і зарубіжних учених не наведено загального визначення категорії «соціально-орієнтовані товари та послуги».

На основі виділення основних складових вищезазначених товарів та послуг сформульовано та запропоновано загальне визначення соціально-орієнтованих товарів та послуг. Основний зміст якого полягає у тому, що вони повинні бути доступними для широких верств населення, оскільки відповідають потребам першої необхідності, до них має застосовуватися державне регулювання цін та моніторинг цін.

## Список літератури:

1. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV від 24.06.2004». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
2. Наказ МОЗ України 29.12.2011 № 1000 Про затвердження обов'язкового мінімального асортименту (соціально орієнтованих) лікарських засобів і виробів медичного призначення для аптечних закладів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0524-12>
3. Постанова КМУ від 13.06.2002 № 803 «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/803-2002%D0%BF>
4. Дутчак І.Б. Державне регулювання розвитку фармацевтичного ринку в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Ірина Богданівна Дутчак. – Львів: 2007. – 25 с.
5. Пескова О. С. Формирование системы государственного регулирования предпринимательской деятельности на рынках социально-значимых товаров и услуг в современной России: автореф. канд. екон. наук: 08.00.05 / Ольга Сергеевна Пескова. – Волгоград: 2014. – 49 с.
6. Посохов І. М. Державне регулювання цін на продукцію соціального значення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Ігор Михайлович Посохов. – Харків: Б.в., 2009. – 19 с.
7. Страшинська Л. В. Стратегічні засади розвитку ринку харчових продуктів в Україні: теорія, методологія та практика: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.03 / Лариса Володимирівна Страшинська. – Київ, 2009. – 39 с.

**Трохимец Е.И.**

Классический приватный университет

## ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ТОВАРЫ И УСЛУГИ

### Аннотация

Проанализированы подходы к определению социально-ориентированных товаров и услуг. Установлено, что общего и комплексного определения этого термина не приведено. Приведен перечень социально значимых товаров и услуг. Обоснована определение социально-значимых товаров и услуг как «социально-ориентированные товары и услуги». Сформулировано общее определение социально-ориентированных товаров и услуг. Их предлагается рассматривать как совокупность элементов товаров и услуг, которые отвечают потребностям первой необходимости широких слоев населения, а именно продукты питания, отдельные виды продуктов переработки нефти, товары и услуги, которые реализуются по регулируемым ценам и тарифам, и социально-ориентированные лекарственные средства. Для таких товаров и услуг применяется государственное регулирование цен, в частности: правительство имеет право устанавливать максимальный уровень торговой надбавки, нормативы рентабельности, требовать декларирования изменения цены и осуществлять мониторинг цен и тарифов. Социально-ориентированные товары и услуги должны быть доступными для населения.

**Ключевые слова:** социально-ориентированные товары и услуги, потребители, регулирования цен, мониторинг цен, продукты питания.

**Trokhymets O.I.**

Classic Private University

## **THEORETICAL APPROACHES TO DEFINITION OF THE TERM SOCIALLY-ORIENTED GOODS AND SERVICES**

### **Summary**

The approaches to the definition of socially-oriented goods and services have been analyzed. It's been established that the general and comprehensive definition of this term is missing. The list of socially important goods and services has been given. The interpretation of socially important goods and services as «social-oriented goods and services» has been grounded. The general definition of socially-oriented goods and services has been proposed. They are offered to be considered as a set of items of goods and services that meet the essential needs of the general population, such as food, certain kinds of processing oil, goods and services which are sold at regulated prices and tariffs, and socially-oriented medications. State regulation of prices is implemented to such goods and services, the government has the right to set maximum level of trade increment, profitability and establish regulations which require declaration of price changes and price monitoring. Socially-oriented goods and services must be accessible to the public.

**Keywords:** socially-oriented goods and services, consumers, price control, price monitoring, food products.